

Fem hållbara sanningar

Nästan alla talar om hållbar utveckling, och det är utan tvekan livsviktigt att röra sig i en riktning som är hållbar. Det finns ett hundratal definitioner och dessvärre är mycket bara yta: en grönmålning som riskerar att missleda oss. Allt fagert tal om hållbar tillväxt tillhör skaran som hålls samman enbart av den gröna fernissan, så dem finns det ingen anledning att ödsla kraft på.

En som däremot hör hemma på den seriösa planhalvan är Richard Heinberg. I boken Peak Everything talar han om "Five Axioms of Sustainability". Dessa fem är inte hela sanningen, men de är så centrala och det inte går att komma runt dem. Jag tar mig därför friheten att återge dem. Med egna ord och i min egen ordning.

1. Förnybara resurser kan bara utnyttjas i den takt som de förnyas. Kan tyckas självklart, men vårt fiskande i världshaven gör våld på denna enkla princip. Tyvärr finns det fler exempel...

2. Ändliga resurser kan användas oändligt länge. I teorin går det att fortsätta utnyttja både mineraler och olja på ett genuint hållbart sätt, men här finns en hake och ett mycket viktigt villkor: vi måste hela tiden minska vår konsumtion. Det finns olika uppskattningar av hur mycket olja som finns kvar under marken, men en rimlig sådan säger att vi årligen pumpar upp 2,5 procent av det återstående svarta guldets. Detta kan vi fortsätta med, och med stolt stämma kalla oss hållbara, om vi varje år minskar oljeutvinningen med minst 2,5 procent. Det kan låta harmlöst, men i jämförelse med hur utvecklingen har varit de senaste decennierna vore det ett gigantiskt åtagande. Och något som måste uppfyllas varje år!

3. Våra utsläpp och vårt avfall utgör ett hot. Det räcker inte med att vi inte överutnyttjar naturresurser, det gäller också att vi håller rent i den andra änden. Vi kan exempelvis fortsätta att bryta kol och använda den för elproduktion. Vi kan göra detta på ett sätt som är hållbart i bemärkelsen att det kommer finnas kol för alla framtida generationer, men likväl riskerar vi både miljö och klimat om vi inte håller igen ännu mer.

4. Inga träd växer upp till himlen. Ytterligare ett i raden av självklarheter, men något som det finns anledning att påminna om. En ekonomi som baseras på ständig tillväxt har inga förutsättningar att vara hållbar. Växandet kan bara fortgå under en, sett i ett längre perspektiv, kort episod. Enkla räkneexempel visar att något som växer med samma, i och för sig måttliga, procentsats slutar i det absurda.

Solenergi är utan tvekan den mest lovande energikällan, och det vi får från solstrålarna under en enda dag motsvarar vad vårt energikrävande samhälle förbrukar under ett helt år. Är inte detta den goda lösningen på energiproblemet för evinnerliga tider?

Nej, vår ständigt ökande aptit på energi kommer att lägga krokben för denna dröm. Värmen från solen skulle visserligen, rent hypotetiskt, räcka till för både våra barn och för deras barnbarn, men med den tillväxt vi är vana vid skulle den "oändliga solenergin" bara räcka för ett begränsat antal generationer. Ett antal som vi kan räkna till på våra tio fingrar.

5. Sågar man av den gren man sitter på ramlar man ner. Ett samhälle som inte utnyttjar naturresurser på ett hållbart sätt kommer att kollapsa. Heinberg har ett tillägg till detta axiom: en resurs som tar slut kan ersättas med en annan, men det är bara ett sätt att skjuta på problemet, då antalet nya resurser är begränsat.

I liknelsen med trädet, svarar det mot att man, när grenen brister och man faller nedåt, blixtsnabb klamrar sig fast vid en annan av trädets grenar. Den som tror att man med sådana konststycken kan fortsätta såga, utan att någonsin slå i backen lurar sig själv.

Enda sättet att hålla sig kvar i trädet är att sluta såga!

Stellan Tengroth